

УДК 343.9(477)

Олександр Олександрович Юхно,
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ ТА ВДОСКОНАЛЕННІ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Статтю присвячено актуальним проблемам запобігання злочинам на стадії досудового розслідування, запропонована характеристика законодавчого та нормативно-правового регулювання такої діяльності слідчими і прокурорами. Надано пропозиції щодо вирішення й удосконалення окремих питань у цьому напрямі правозастосовної діяльності та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: запобігання, органи досудового розслідування, прокурор, слідчий, кримінальне правопорушення, суб'єкт запобігання, причини й умови, рівень злочинності, рецидив.

Постановка проблеми. У дослідженні питань протидії злочинності в Україні немає іншого альтернативного шляху, ніж створення ефективної системи запобігання злочинам на всіх основних напрямках, включаючи системно-комплексні загальнодержавні заходи соціальної профілактики злочинності й спеціального правоохоронного поперед-

ження (недопущення, запобігання, припинення) злочинів, виявлення й усунення конкретних причин і умов, що сприяють їх вчиненню. Про те, що злочини краще попередити, ніж карати за їх вчинення, зазначали ще засновники теорії кримінального права Ч. Беккарія, великий мислитель XVIII століття Ф.-М. Вольтер [1, с. 393; 2, с. 64] та інших вчених.

З боку держави в цілому вживаються певні політичні, правові й організаційні заходи щодо зазначеного напряму правоохоронної діяльності. Достатньо звернути увагу на те, що в Україні запобігання злочинам віднесено до одного з основних завдань кримінального права. Зокрема, саме в ст. 1 Кримінальний кодекс України своїм завданням ставить правове забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам [3]. Коментуючи цю норму, М. І. Мельник і М. І. Хавронюк зазначили, що законодавець вказує на профілактичне завдання закону про кримінальну відповідальність і тому вони повинні застосовуватись так, щоб не лише карати винних осіб за вчинені злочини, а й запобігати вчиненню нових злочинів [4, с. 11], що ми підтримуємо.

Така норма є очевидним виразом державної кримінально-правової політики у сфері запобігання злочинам, яку безумовно слід сприймати законодавчо-правовим засобом реалізації відповідних конституційних положень. У Конституції України немає норм, які б прямо визначали обов'язок держави та її органів щодо запобігання кримінальним правопорушенням, але в ній міститься низка статей, аналіз яких дає змогу визначити конституційні засади її здійснення. Зокрема, у статті першій Конституції України проголошено правовою державою. До основних характеристик правової держави, за визначенням А. П. Закалюка, належить забезпечення сталого правопорядку, що досягається шляхом підвищення правової культури, цілеспрямованої діяльності щодо запобігання правопорушенням. Таким чином, підтримуючи позицію дослідника, вважаємо, що запобігання злочинності є невід'ємною функцією правової держави [5, с. 336].

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства, який безпосередньо пов'язаний з процесами широких перетворень у всіх сферах соціальної практики, як зазначають О. М. Бандурка і О. М. Литвинов, головним напрямом діяльності держави у галузі охорони прав, свобод та інтересів громадян стає запобігання злочинам та іншим правопорушенням. Небезпідставно саме запобігання злочинам є пріоритетним: злочини є найбільш соціально небезпечними діяннями; вони завдають шкоди життєво важливим соціальним благам, заважають становленню

та розвитку суспільних відносин. Проблема запобігання злочинам будь-якого характеру або спрямування пов'язана з певними соціальними групами, індивідами та життєвими ситуаціями, до яких вони потрапляють. Запобігання у цьому сенсі є цільовим актом, зорієнтованим на ті чи інші категорії людей. Запобігання злочинам є специфічною соціальною системою. Її цілісне бачення та сприйняття як об'єкта відповідного організаційного впорядковуючого впливу допомагає позбавитись абсолютизації внутрішніх закономірностей її функціонування та розвитку, підміни ефективності та її критеріїв проблемами структурних і функціональних змін, а також виводить на новий рівень з'ясування ступеня відповідності впливу системи запобігання злочинам на фактори злочинності її завданням. Як цілісна система запобігання злочинам може розглядатися лише у тому випадку, коли в ході її дії державних органів та установ, громадських формувань і окремих громадян координуються, як це притаманно соціальним системам та науковому управлінню суспільними процесами [6, с. 6–7].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ. Цей напрям останнім часом знайшов широке висвітлення у сучасній юридичній літературі, зокрема в роботах Г. А. Аванесова, А. М. Бабенка, О. Баганця, А. Б. Благої, О. М. Джузи, А. А. Десятника, А. Е. Жалинського, О. М. Ігнатова, О. Б. Сахарова, О. М. Бандурки, Л. М. Давиденка, О. М. Литвинова, М. І. Мельника, М. І. Хавронюка, В. М. Юрчишина, О. О. Юхна та інших. Але після прийняття чинного КПК України у 2012 р. питання сучасного стану і наявних проблем в напрацюванні та забезпеченні процесу запобігання злочинам залишились поза увагою дослідників. У зв'язку з цим сучасне вирішення й удосконалення цих питань загострилися у дослідженнях в галузі кримінології, криміналістики, кримінальному праві та процесі. Аналіз і характеристика цієї діяльності та її цілісної системи на сьогодні має важливе як теоретичне, так і прикладне значення.

Виклад основного матеріалу. Після набрання чинності КПК України однією з актуальних, але малодосліджених проблем досудового розслідування є запровадження, організація і забезпечення запобігання кримінальним правопорушенням. У сучасній науці та правозастосовній діяльності прийняття і запровадження чинного КПК України сприйнято позитивно, а щодо окремих його положень та новел досить критично. Зокрема, більшістю представників вказаних галузей права, слідчими, прокурорами в своїй більшості не сприймається вилучення положень ст. 23 «Виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину», ст. 23-1 «Подання органу дізнання, слідчого, прокурора в кримінальній справі», ч. 1 ст. 23-2 «Окрема ухвала (постанова) суду» в частині встановлення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину та вимагають вжиття від-

повідних заходів за КПК України 1960 року [7, с. 19–20]. Дані процеси супроводжуються і загострюються ще й тим, що в масштабах держави питання напрацювання, запровадження та реалізації в країні стратегії і тактики профілактики правопорушень, елементом якої є запобігання, залишаються невирішеними, не дивлячись на відповідні законопроекти, що знаходяться у Верховній Раді України та неприйняті, починаючи ще з 1995–1996 років. Таким чином, вилучення і незакріплення вказаних положень ст.ст. 23, 23-1, 23-2 попереднього КПК України 1960 р. в чинному КПК України взагалі нівелює запобіжну діяльність правоохоронних органів і суду, які знаходяться на «передньому краї» цього напряму оперативно-службової, слідчої діяльності та кримінального судочинства. Водночас із аналізу чинного кримінального процесуального законодавства країн СНД слід виокремити, що, наприклад, в ч. 2 ст. 73 КПК Російської Федерації [7, с. 182], ч. 3 ст. 117 КПК Республіки Казахстан [8, с. 241], ч. 2 ст. 126 КПК Туркменістану [9, с. 175], ч. 2 ст. 96 КПК Республіки Молдова [10, с. 98] чітко зазначено, що у кримінальній справі підлягають встановленню причини та умови, які сприяли вчиненню злочину. Крім того, зовсім незрозумілою є позиція законодавця, яка суперечить Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р., що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1209 і якою встановлено, що її метою є розроблення та здійснення комплексу заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов вчинення злочинів [12]. Варто навести визначення К. А. Гусевої, яка наголосила, що необхідність підвищення ефективності діяльності органів внутрішніх справ України у напрямі запобігання злочинам безпосередньо залежить від удосконалення системи законодавчо-правового її регулювання, причому на всіх його рівнях: від законодавчого до всіх відповідних напрямів відомчого нормативного забезпечення [13, с. 235]. Погоджуючись з наведеним вище, вважаємо доцільним додати, що саме це повинно бути покладено в основу подальшого функціонального реформування кримінального процесуального законодавства України і діяльності органів внутрішніх справ у сфері запобігання та протидії злочинності.

Закон, за визначенням В. В. Голіни, має справу зі злочиним, а процес запобігання злочинам – із криміногенними чинниками, тобто причинами та умовами, які сприяють його вчиненню. Таким чином, об'єктом запобігання злочинам є криміногенні чинники, на які спрямовано діяльність відповідних суб'єктів [14, с. 12–14], тобто це те, на що безпосередньо впливають суб'єкти, щоб зменшити кількість правопорушень, запобігти конкретним реально можливим кримінальним правопорушенням, попередити або припинити їх вчинення. Під час дослідження,

аналізуючи і прогнозуючи криміногенну ситуацію у державі, встановлено окремі криміногенні чинники, які слід враховувати при організації і проведенні запобіжних заходів на сьогодні. У дослідженнях попередніх років вчені наводили статистичні данні про вплив окремих криміногенних чинників на стан оперативної обстановки в державі, а деякі з них і на сьогодні залишаються проблемними та невирішеними. Так, В. Я. Конопельський зазначає, що незмінним залишається рівень рецидивної злочинності, який становить, як і у минулі роки, понад 24 % у загальній структурі злочинності; адміністративний нагляд встановлюється відносно понад 20 % засуджених, які відбули покарання у місцях позбавлення волі; 35 % осіб, які звільняються з місць позбавлення волі, вимагають спеціалізованої психологічної та психіатричної допомоги [15, с. 1]. Серед неповнолітніх та молоді поширюється розповсюдження елементів злочинної субкультури, що, на жаль, висвітлюється як позитив і в окремих художніх творах. Вказане розповсюдження злочинної субкультури негативно пливає як на процес виховання майбутнього покоління, так і на рівень та ефективність запобігання кримінальним правопорушенням. Засоби масової інформації не завжди об'єктивно відображають окремі напрями запобіжної діяльності правоохоронних органів.

З урахуванням різноманітності окремих видів злочинів, а також і різних причин та умов, що сприяли їх вчиненню, за визначенням О. М. Литвинова, до суб'єктів запобігання можна віднести: органи державної влади та місцевого самоврядування; підприємства, установи й організації, не залежно від форми власності; громадські організації та об'єднання громадян; окремих громадян. За визначенням М. М. Биргеу, всі суб'єкти запобігання можна поділити на спеціалізовані та неспеціалізовані. До суб'єктів першої групи дослідник пропонує віднести: правоохоронні органи (органи внутрішніх справ, прокуратуру, СБУ, податкові, а на сьогодні – фіскальні органи); спеціалізовані громадські формування правоохоронної спрямованості [16, с. 107]. Вказані суб'єкти забезпечують підтримання правопорядку в суспільстві шляхом застосування спеціальних методів впливу. Для них запобігання є одним зі статутних функціональних завдань, не завжди головним, але обов'язковим. Так, наприклад, п. 2 ст. 10 Закону України «Про міліцію» вказує на обов'язок міліції «виявляти, попереджувати, припиняти та розкривати злочин» У пункті 6 цієї ж статті цей обов'язок деталізується через завдання «...виявляти криміногенні чинники, усувати їх, брати участь у правовому вихованні населення». Спеціальними суб'єктами запобігання злочинам слід вважати усі без винятку підрозділи органів внутрішніх справ. Це стосується й виконання спеціальних функцій органами і підрозді-

лами інших правоохоронних органів [6, с. 11]. Крім цього, в ч. 1 ст. 23 чинного Закону України «Про прокуратуру» зі змінами від 02.03.2015 р. зазначено завдання: усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяли. У пункті 5 ст. 29 цього ж закону йдеться про здійснення органами прокуратури заходів щодо запобігання кримінальним правопорушенням, усунення причин та умов, що сприяють їх вчиненню.

У зв'язку із вказаними змінами у кримінальному процесуальному законодавстві і дією положень чинного КПК України та прийнятими з метою його виконання відомчими нормативним актами, слід деталізувати і в нашому випадку до таких суб'єктів запобігання в межах кримінального провадження віднести, зокрема, й працівників органів досудового розслідування-слідчих та прокурорів. Прокурор як процесуальний керівник досудового розслідування разом з керівником органу досудового розслідування відповідного відомства, яке наділено правом проведення досудового розслідування, повинен вимагати від слідчого встановлення причин і умов вчинення конкретних кримінальних правопорушень та контролювати і впливати засобом прокурорського реагування на проведення таких заходів згідно з нормативно-правовими актами МВС України і Генеральної прокуратури України. Так, за дослідженням встановлено, що після прийняття у 2012 р. чинного КПК України, згідно з пунктом 2.1.5 «Положення про органи досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України», затвердженого наказом МВС України від 09.08.2012 р. № 686 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2012 р. за № 1769/22081), незважаючи на вищезазначені зміни до чинного КПК України, одним із завдань органів досудового розслідування залишилось і є «виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і життя через відповідні органи заходів щодо їх усунення». Крім цього, в Положенні про Головне слідче управління МВС України, затвердженого цим же наказом МВС України, серед основних завдань ГСУ згідно з пунктом 2.1.4 визначено «Здійснення профілактичної роботи на підставі матеріалів розслідування кримінальних правопорушень». Згідно з вказаним наказом у переліку нарядів, обов'язкових для ведення в слідчих управліннях, відділах, відділеннях, не вказано на ведення наряду з вказаних питань, однак, йдеться про ведення нарядів-накопичувачів, де такі матеріали, на нашу думку, й повинні накопичуватись. Вважаємо, що до вказаного нормативно-правового акта МВС України слід внести зміни та доповнення, згідно з якими зобов'язати відповідних керівників структурних підрозділів досудового розслідування обов'язково вести наряди з цих питань. Відповідно до дослідження такі ж запобіжні функції залишились і в органах прокуратури. Крім вищезазначеного Закону «Про про-

курутуру», на підставі п. 1.4 Наказу Генеральної прокуратури України від 19.12.2012 р. (зі змінами від 26.07.2013 р.) № 4 гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» прокурорів усіх рівнів зобов'язано своєчасно вживати заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення, відшкодування завданої ним шкоди фізичним і юридичним особам, державним і комунальним інтересам, розшуку майна, яке стало предметом злочинного посягання. Таким чином, слід констатувати, що незважаючи на позицію законодавця, враховуючи вказані недоліки у законотворчому процесі та важливість запобіжної діяльності, МВС України та Генеральна прокуратура України у своїх відомчих нормативно-правових актах залишила за слідчим і прокурором функцію проведення запобіжної діяльності у кримінальних провадженнях.

Нами встановлено, що виконуючи вищезазначені нормативно-правові акти, зокрема в органах досудового розслідування ОВС, склалась практика, коли така запобіжна діяльність проводиться, але за її результатами, на відміну від положень ст. 23-1 попереднього КПК України 1960 р., замість складання і відправки подання на адресу керівників підприємств і структур усіх форм власності, установ і організацій, від яких залежить усунення причин і умов, що сприяли вчиненню конкретного правопорушення, направляються листи із зазначених питань, на які надходять офіційні відповіді лише у 37 % щодо проведених заходів і прийнятого реагування, а після нагадування, на повторні листи на адресу цих же керівників щодо nereагування та неотриманих відповідей, надходить вже 89,7 % відповідей із загальної кількості надісланих. Таким чином, в середньому залишається 10,3 % листів, на які не відреагували відповідні керівники, тобто не вжито заходів щодо усунення причин і умов, що сприяли вчиненню конкретних кримінальних правопорушень. Однією з причин цього є те, що положення ст.ст. 254–257 та ст. 185-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення на сьогодні, після набуття чинності КПК України 2012 р., щодо реагування із зазначених питань не діють.

В той же час окремі науковці таку практику правозастосовної діяльності розцінюють як непроцесуальну. Так, за визначенням О. М. Литвинова, форма запобіжної діяльності безпосередньо пов'язана з її суб'єктами. Запобігання злочинам – це різновид діяльності малих соціальних груп (колективна діяльність). Суб'єкти запобігання злочинам належать до груп із формальною структурою. Формою реалізації їх прагнень та інтересів є відповідна діяльність, яка також має формалізований (задалегідь заданий) характер. У свою чергу, вона здійснюється у формі різних актів або дій, які регламентовані законодавством. Через

це можна говорити про процесуальну форму діяльності. Якщо ж запобіжні дії не врегульовані нормативно-правовими актами, форма цього виду діяльності матиме непроцесуальний характер [6, 8]. Вказана наукова позиція підтверджує доцільність нашої пропозиції про повернення, встановлення та закріплення в чинному КПК України положень щодо проведення у кримінальному провадженні діяльності з вивчення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень, та процесуального реагування слідчим, прокурором і суддею (судом) з цих питань. На користь вказаного слід навести позицію В. М. Юрчишина, який зазначив, що це суттєвий недолік і що його необхідно терміново усунути, бо спеціально-кримінологічне запобігання кримінальним правопорушенням є обов'язковим атрибутом кримінального процесу будь-якої демократичної країни світу і посідає в ньому чільне місце [17, с. 156].

На нашу думку, доволі складною, спірною та дискусійною видається наукова позиція окремих вчених щодо питання про невіднесення до спеціальних суб'єктів запобігання судових інстанцій та органів прокуратури [18]. Однак заслуговує на увагу позиція вчених у галузі кримінології О. М. Джужи, Я. Ю. Кондратьєва, О. Г. Кулика, П. П. Михайленка та інших про віднесення прокуратури і суду до таких спеціальних суб'єктів [19] у зв'язку з обов'язком забезпечення органами прокуратури запобіжної діяльності на підставі вищезазначеного Наказу Генеральної прокуратури від 19.12.2012 р. № 4 гн. Водночас викликає сумнів позиція вчених щодо визначення прокуратури як природного координатора дій усіх спеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам [20], а також позиція щодо невіднесення судів та органів прокуратури до спеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам та віднесення їх до неспеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам [6, с. 12], оскільки запобіжна діяльність, наприклад, судді не вплине негативно на здійснення ним правосуддя і його незалежність, тому що така діяльність напряду з цим процесом не пов'язана. Крім цього, ведеться наполеглива дискусія навколо думок про включення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення, до предмета доказування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, з питаннями правового регулювання запобігання злочинності в Україні пов'язана низка проблем, головна з яких полягає в тому, що правове забезпечення запобігання ще не має системного характеру, воно складається з деяких норм галузевого законодавства, інколи не узгоджених між собою, та відомчих правових актів. Крім того, важливі положення щодо ролі і значення запобіжної діяльності, її змісту, відповідності принципам справедливості, гуманізму, законності, що містяться

у багатьох міжнародних правових актах, до яких приєдналась й Україна, фактично не стали змістом її національного законодавства і в основному не відомі суб'єктам запобіжної діяльності. Не знімається з порядку денного й сьогодні проблема про прийняття стратегічного і тактичного законодавчого акта щодо організації та проведення в масштабах держави і на регіональному рівні профілактики кримінальних та інших видів правопорушень, виховання населення щодо підвищення правосвідомості та правової культури й інших питань. Втім, окреслені питання потребують окремого комплексного дослідження.

Список використаних джерел

1. Беккария Ч. О преступлениях и наказаниях / Ч. Беккария. – М., 1939. – 424 с.
2. Вольтер Ф. М. Коментарии к книге о преступлениях и наказаниях / Ф. М. Вольтер // Избр. произведения. – М., 1956. – 342 с.
3. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 5 лютого 2014 року). – Х. : Одіссея, 2014. – 240 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К. : Канон, 2001. – С. 11.
5. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.
6. Бандурка О. М. Структура процесу запобіжної діяльності / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2014. – № 6 (2014). – С. 6–14.
7. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. – М. : Проспект, КНОРУС, 2009. – С. 182.
8. Когамов М. Ч. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Республики Казахстан. Общая и Особенная части / М. Ч. Когамов. – Алматы, 2008. – С. 241.
9. Смирнов А. В. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Туркменистана / А. В. Смирнов, К. Б. Калиновский. – Ашхабад : Центр ОБСЕ в Ашхабаде, 2012. – С. 175.
10. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова. – Кишинев : «Lavalat Info» SRL, 2009. – С. 98.
11. Кримінально-процесуальний кодекс України. – Х. : Одіссея, 2011. – 248 с.
12. Концепція державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року : розпорядження Кабінету Міністрів

- України від 30.11.2011 р. № 1209-р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 83. – Ст. 3019.
13. Гусева К. А. Запобігання злочинам як головний стратегічний напрям функціонального реформування діяльності органів внутрішніх справ / К. А. Гусева // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. – 2010. – № 4. – С. 231–236.
 14. Голіна В. В. Попередження злочинності: Конспект лекції / В. В. Голіна. – Х. : Укр. юрид. акад., 1994. – 40 с.
 15. Конопельський В. Я. Кримінально-виконавчі засади диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спеціальність 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Віктор Ярославович Конопельський. – Х., 2015. – 36 с.
 16. Быргэу М. М. Организация профилактики преступлений органами внутренних дел: концептуальные основы, практика, перспективы совершенствования (опыт Республики Молдова) : монография / М. М. Быргэу ; под общ. ред. проф. А. М. Бандурки. – Х. : Изд-во нац. ун-та внутр. дел, 2004. – 254 с.
 17. Юрчишин В. М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці / В. М. Юрчишин. – Чернівці : РОДОВІД, 2013. – С. 156.
 18. Литвак О. Загальнотеоретичні підвалини спеціально-кримінологічного запобігання злочинності / О. Литвак // Право України. – 2001. – № 5. – С. 97–103.
 19. Кримінологія : підручник для студентів вищих навч. закладів / О. М. Джужа, Я. Ю. Кондратьев, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.
 20. Рощина І. Нове у законодавстві України і перспективи запобігання злочинності / І. Рощина // Право України. – 2004. – № 3. – С. 60–63.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2015.

Александр Александрович Юхно,

доктор юридических наук, профессор

*(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)*

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ УГОЛОВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ ПРИ ВНЕДРЕНИИ И УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЙСТВУЮЩЕГО УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ

Статья посвящена проблемам предотвращения преступлений при проведении досудебного расследования в современных условиях. В ней дана характеристика законодательного и нормативно-правового регулирования такого вида деятельности следователями и прокурорами. Представлены предложения по вопросам решения и совершенствования отдельных направлений правоприменительной деятельности, а также предложены пути их решения.

Ключевые слова: *предотвращение, органы досудебного расследования, прокурор, следователь, уголовное производство, субъект предотвращения, причины и условия, уровень преступности, рецидив.*

Oleksandr O. Yukhno,

Doctor of Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

TOPICAL ISSUES OF PREVENTING CRIMINAL OFFENCES WHILE IMPLEMENTING AND IMPROVING THE CURRENT CRIMINAL PROCEDURAL CODE OF UKRAINE

The article is devoted to topical and urgent problems of crime prevention at the pre-trial investigation stage in the present state, especially after the adoption and implementation of the current Criminal Procedural Code of Ukraine. By the results of the study it is stressed on the importance of organization and implementation of preventive work by state, law enforcement and other authorities, public institutions in this area of activity; on the basis of scientific views of scholars and experts the suggestion to adopt national legislative act regarding the admissibility of preventive and protective work across the country and regions of Ukraine is supported. Comparative characteristics of constitutional, legislative, normative and legal regulation of such activities by investigators and prosecutors are provided; the author states scientific points of view of scholars, who have not supported the position of the legislator to abolish the relevant Articles 23, 23-1, 23-2 of the previous Criminal and Procedural Code of Ukraine of 1960 concerning the issues of establishing the causes and conditions, which contributed to the commission of criminal offences and respond of investigators, prosecutors, judges on them in the current criminal

procedural legislation of Ukraine. Special attention is paid to the fact that despite these changes in the legislation, legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and Prosecutor General's Office of Ukraine still stipulate the duty of investigators, prosecutors at all structural levels to organize and carry out preventive activities and respond to detected violations in order to prevent them in the future and eliminate the negative effects. Practices of investigators, prosecutors concerning the above mentioned issues are analyzed. It proves the need and feasibility of conducting such preventive activities. The propositions to address and improve specific issues in this area of law enforcement activity are provided; the ways of their solution, consolidation of the studied activity in the legislation, in particular in the criminal procedural legislation of Ukraine, as well as improving the normative and legal base of the Ministry of Internal Affairs, Prosecutor General's Office of Ukraine and other law enforcement and state agencies are offered.

Key words: *prevention, pre-trial investigation authorities, prosecutor, investigator, criminal offence subject of prevention, causes and conditions, crime rate, recidivism.*

